

TREF TEN OBRAZ NA ZDI!

Na ryby vyjela poprvé, až když se odstěhovala k moři. Ale hned svému vášnivému rybařickému manželovi podebrala dvanáctikilového lososa a byly toho plné noviny. Později se v programech jejích koncertů tento úlovek uváděl, stejně jako mnoho jiných věcí, které stojí za pozornost. To proto, že Michaela Fukačová je česko-dánská violoncellistka mimořádného nadání a věhlasu. Mimo jiné je držitelkou Ceny dánské kritiky a české Grammy classic v kategorii instrumentální solista, byla jmenována cestnou členkou nejstarší dánské Akademie.

Milan Tesar, foto David Kraus

Co obnáší být takto poctena Akademie v Sorø?

Jsou tam na mě opravdu moc hodni a vzdýcky, když přijedu, vyvesí českou vlajku. To mě dojima. Je to nejstarší akademie v Dánsku, krásně situována u nádherného jezera. Všechno to působí ohromně idylicky. Jezdím tam téměř každý rok. zahrát na pozvání a vždycky se těším na kačenky u jezera, se kterými se už tradičně delím o svoji předkoncertní večeri.

Proč jste odesla do Dánska?

Na pražské koleji jsem poznala dánského kytaristu a okouzlena jeho severským charmem, jsem se rozhodla, že ho budu následovat. Začátky byly hodně těžké. Všechno se mi zdálo úplně nové, nezvyklé, a přestože jsem slala za lepším, bylo mi hur než kdy předtím. Dlouho jsem vinila Dánsko a jeho mentalitu z toho, že neodpovídají mým představám. Az po mnoha letech, díky vlivu svého nynějšího muze, jsem konečně zmoudřela a přestala hledat příčiny svých nestastných pocitů mimo sebe. Po profesionální stránce jsem po příchodu do Dánska musela budovat svoji pozici znovu, neslo jenom navázat. Vadilo například, že nemám dánské hudební vzdělání. Tak jsem se zapsala do sólové třídy dánské Kralovské Konzervatoře, kde učil nastesti vyborný violoncellista, Erling Bløndal Bengtsson. Připravovala jsem se tehdy na Čajkovského soutěž v Moskvě, největší soutěž pro cellisty na světě. Podarilo se mi získat čtvrtou cenu, což na Dány ohromně zapůsobilo. Média ze mě udělala hvězdu s atraktivní nálepkou česko-dánské cellistky.

Vyozorovala jste mezi českým a dánským hudebním světem rozdíly?

Moje generace v Čechách měla v sobě obrovskou soutěživost, ambice, toužila někam to dotáhnout. V Dánsku děti nemusejí o nic bojovat. Jsou vlažnější. Začíná se tam studovat hodně pozdě, na konzervatoři není příliš inspirativní atmosféra. Někdy mi připadá, že příslovečná dánská demokracie hudebnímu školství moc neprospívá. Tem nejslabším se sice rádo pomaha, ale tem nejlepším se často hajejí klacky pod nohy. Kritika v tamních médiích je velmi vlivná, je schopna vás rychle etablovat. U nás se věhlas šíří spíš kuloárově, alespon tomu tak bylo za mých studií.

Máte manažera?

Dodnes jsem poradně nepochopila, jak fungují agentury, které zastupují umělce. Jsem sice zapsaná u několika světových agentur, ale devadesát procent mých vystoupení se rozhodně nekoná jejich přičiněním.

Může si vás ještě dovolit pořadatel koncertu v Českých Budějovicích, kde jste včera vystupovala?

Nemam prehnane požadavky, i když se poslední dobou snazím být nekompromisnější, hlavně proto, že mam dvě malé děti a můj životní styl se zásadně změnil. Ale domů, do Čech, se vracím ráda, a tak pokud to jen trochu jde, snazím se brát ohled na konkrétní možnosti pořadatele, i když to pro mě moc rentabilní akce nejsou. Ale aspon se zase potesím pohledem na ty naše kopce, ty mi v Dánsku chybi. A taky hraju ráda s našimi orchestry. Mam tu spoustu starých známých, spoluzáku, a tak mě těší, že si s nimi zase po case popovídám. Jinak je sólista na cestách hodně sám. Jedu sama vlakem, jsem sama v hotelu, v restauraci, na zkoušce prohodím pár slov s dirigentem, proběhne koncert a pak zase mířím vlakem, sama, někam dál...

Kam se vám nechtívá?

Obvykle se mi nechce tam, kam musím letět a kde musím být příliš dlouho. Tohle je případ Japonska. Cítím se tam trochu jako na cizí planetě a moc rychle se mi začne stýskat po domově. Japonci mají jinou mentalitu, která je prostě jakékoli improvizace, odchýlení od předem daného řádu. Když mě japonský inspicient pustí na pódium, odpočítává mě po vteřinách jako ve startující rakete.

Měla jste tam úspěch?

To ano, jsem tam zásadně označována jako "the great cellist", asi proto, že je tak fascinuje moje výška. A taky jsem měla štěstí, že hned poprvé jsem tam jela na pozvání Symfonického orchestru Tokijského rozhlasu a televize. Od doby, co mám děti, jsem v Japonsku nebyla a ani se o to nijak moc nesnažím.

Kvůli stýskání?

Spíš kvůli své fobii z lítání.

Máte špatnou zkušenost?

Zatím ne, ale při každém letu čekám katastrofu a sleduju, který motor přestane fungovat jako první. Prostě se strasne bojím. Zřejmě to už lepší nebude.

Vynechat ze svého cestovního plánu letadlo je asi dost nepohodlné.

Turné s orchestrem se samozřejmě přizpůsobím, to jsem pak nucena létat i po Evropě. Ale pokud to jen trochu jde, cestuji vlakem po své ose, s mnoha přestupy, často s dramatickým doháněním rozjíždějících se vlaku a s nástrojem, který i s pouzdrem váží dvanáct kilo.

Vás druhý manžel je taky muzikant?

Je violoncellista švýcarského původu.

Jak se seznámí cellisté?

Byla jsem jako sólistka na turné s českým orchestrem, kde manžel hraje první cello. Absolvovali jsme dlouhé přejezdy autobusem po Španělsku, a protože se mě nebál, neboť není Dán, - ti se solistu ostychají - zlepšovala jsem si s ním francouzštinu. Povíдали jsme dlouhé hodiny, i když turné dávno skončilo. Připadala jsem si jako v pohádce z tisíce a jedné noci. Prostě neslo nepokračovat dál. Ze začátku to bylo dost bolestné, snažili jsme se na sebe zapomenout, protože tu byly závazky, ale neslo to... A tak jsme se nakonec šťastně vzali.

Narodila se vám dvojčata. Kolik jim je?

Dva roky.

Měla jste je dost pozdě...

Zdržela jsem hledáním toho pravého otce, a pak jsme dlouho čekali. Už jsme se bála, že bude pozdě. Ale nakonec se mi splnil i ten největší životní sen.

Jaké to je?

Je to pro mě nová a nádherná životní zkušenost, kterou bych bývala moc nerada ozelela. Snažím se intenzivně prožívat radost ze všech těch darů, ale asi patří k povaze člověka, že když dosáhne toho, po čem toužil, objeví se nový problém: začne se o to strachovat...

Měla jste někdy obavu o své nadání?

Jednou jsem na pódium nebyla schopna promlouvat nástrojem tak, jak jsem zvyklá. Tenkrát jsem zkousela nové cello a nemohla jsem z něj dostat cit, který jsem v sobě měla. Proto jsem se radši vrátila ke svému starému nástroji.

Jak je to možné?

Každé violoncello má svou osobnost. Nerozumím koňům, ale řekla bych, že když krotíte koně, je to stejné. Mně se daří na neutrálních cellech, kterým mohu snadno vládnout. Vynikající nástroje

vnucují hře svůj charakter a dojde-li ke státnímu kompromisu, ulehčí hráči pozici. Když ne, je to špatné.

Na jaké violoncello hraje?

Je to italský nástroj, jeho tvůrce se jmenuje Carlo Tononi. Mám ho zapůjčený ze sbírky nástrojů v Dánsku. Doufám že doživotně.

Vždycky se mi zdálo, že cello naříká.

Je to pravda, dokáže narákat velmi působivě a dojmat publikum. Je v něm trochu nostalgie, ale i jakési smíření. A vidíte, například Antonín Dvořák, autor jedné z nejkrásnějších skladeb, jaká kdy byla pro tento nástroj napsána, se o cello vyjadřoval jako o něčem, co nahoře píská a dole bručí.

Vystupujete se svým nástrojem ráda? Je to droga?

To je silné slovo. Například slavná Jacqueline Du Pré se hrozně těšila na pódium. To já ne. Přesto byla mým idolem. Měla bych být vděčná, že mohu lidem rozdávat radost, ale v momentech před vystoupením si spíše připomínám Pavarottiho, který si před každým koncertem slibuje, že je to ten poslední. Ano, na pódiu jsem šťastná, ale zároveň mě to stojí spoustu sil a nervů.

Myslíte na obtížná místa ve skladbách, která máte v programu?

To ne. Každopádně cítím napětí, nikoli už ochromující panickou trému, jakou jsem jednou měla. To bylo moc nepříjemné, nemít dost důvěry sam v sebe. A přitom tělo a prsty jsou tak ohromně inteligentní, kolikrát je musím uprostřed skladby obdivovat, jak to všechno zvládají a co všechno si pamatují. Stráše důležité je nepřipustit si žádné pochybnosti, ty druhu dokážou vykolejit i velmi chytré a cvičené tělo. Ale není vůbec lehké držet stále tyto dablíky pod pokličkou. Najednou se jeden vynoří a začne pokoušet: "*A opravdu si pamatuješ, jak začíná druhá veta?*" A člověku přeje mráz po zádech.

Jde to v některých skladbách snadněji?

Spíše než skladby muzou hrát roli vnější vlivy: slzy, osvětlení nebo špatná zídle. Aby člověk mohl podat opravdu inspirovaný a oslovující výkon, musí během hraní na to všechno zapomenout. I sám na sebe.

Jak vás spíčkovým výkonům uvyklý organismus zareagoval na mateřskou dovolenou?

Hrála jsem dlouho, až v šestém měsíci jsem odvolala turné v Izraeli, protože jsem už nedosáhla přes břicho na cello. Když byli dětem tři měsíce, vrátila jsem se s kruhy pod očima na pódium, ačkoli jsem neměla téměř čas cvičit. Dokonce jsem kluky vzápětí vzala na sérii koncertů po Luxembursku, Švýcarsku a Anglii. Koncerty mi tehdy připadaly ve srovnání s materskými povinnostmi jako dovolená. Rychle jsem před nimi nakojila děti a pak je převzal manžel. A já jsem si šla na podium odpočinout a nikdo mě nerušil..

Budoucí matky si dávají na břicho walkmana nebo zpívají svému nenarozenému dítěti, snaží se prostě novorozeně obejmout příjemnými vjemy. U vás to bylo přirozené. Má to nějaký efekt?

Filipek zpívá už od prvního roku vyjímecně čistě, ale nesnáší, když cvičím. Zřejmě tuší, že se zase chystá nějaký mamín zakerný odjezd. Alexander je vyrovnanější a akceptuje situaci. V těhotenství jsem ovšem nic zvláštního pro jejich kulturní rozvoj nedělala. Upřímně řečeno, přišlo mi nepřirozené mluvit a zpívat na někoho, koho zatím neznám.

Navzdory nadání jste začala hrát na cello dosti pozdě, až ve čtrnácti letech. Je to vůbec možné ?

Hrála jsem od malicka klavír a to mi dalo dobré základy. Nepočítala jsem s tím, že se stanu profesionálním hudebníkem. Avšak díky politické situaci rodičů se nedalo počítat s přijetím na gymnázium a vzhledem k tomu, že byli oba hudební vedci, vypadala konzervatoř jako nejdělejší perspektiva. A tak jsme se usnesli, že bych mohla studovat nějaký praktický nástroj s uplatněním v orchestru. Vybrala jsem si violoncello. Líbilo se mi už dříve díky Dvořákově koncertu, a také díky kamarádům, kteří mi imponovali hlavně tím, jak se s tímto krásným nástrojem procházeli plynule po

meste. Jedno stare cello stálo dokonce doma, kdysi na ne hraval dedecek, a tak jsem s nadsenim pustila do práce.

Kdy jste sama u sebe postřehla talent?

Podarilo se mi rychle vyrovnat nástrojove zpozdeni. Davala jsem si v prvnicich rocnicich konzervatore takova dilci predsevzeti, jako ze za prvni rocnik dohonim tu a tu spoluzacku, ve druhem rocniku predhonim toho a toho spoluzaka. Ridila jsem si svuj pokrok spis vuli, nez nejakym velkym cvicenim. Vetsina mych vrstevniku drela od rana do vecera, a to mi nikdy neslo. Mela jsem kvuli tomu az donedavna spatne svedomí. Teprve dvojcatka konecne podepsala mému necviceni omluvenku.

Pomohlo vám, že rodiče byli hudební vědci?

Pomohlo mi, ze mne uz od detsvi prirodzene vedli k lasce k hudbe, k obdivu pro krasu a harmonii. Jako holčičku mě bavila nejvic opera, a tak jsem si vždycky k narozeninám přála videt nejaké predstaveni v určitém obsazení. A byla jsem hrozně zklamaná, když jsem měla k sestým narozeninám objednaného pana Přibyla v Othellovi a on onemocněl. To jsem pěkně obrecela.

Zmínila jste Jacqueline Du Pré. Dostala se do hluboké deprese, když pochopila, že ji cello přestalo být pouhou zábavou, a stalo se zdrojem obživy, nekonečného ježdění a vystupování. Cítila jste něco podobného?

To chápu. Už mi nikdo nevrátí pocit blaženosti, když jsem v domácím triu dublovala klavirni bas, nebo když jsem se vetrela do železničářskému orchestru v Brně, a smela si s nimi u posledního pultu violoncell, doprovodit Rachmaninuv klavirni koncert. Nezapomenu, jaka to tehdy byla rozkos, zatahnout za prazdnou g strunu a ponorit se do zvuku toho fascinujícího obrovského tělesa.

Cítíte vděk za svůj talent?

Samozřejmě jsem za talent vděčná, ale pro mne je mou prirodzenou soucasti, takže o tom moc nepremyslim. Ovsem v posledních dvou letech jsem moc rada, ze zvladam sve ukoly bez toho, abych musela hodiny cvicit. To by totiz s dvojcaty absolutne neslo.

Uz podruhé zdurazujete, ze nemusíte tolik cvičit. Co jste delala, když jste necvicila?

Snila, bavila se, cetla. Cteni me bavi dodnes. Po vlacích sebou neustále tahám těžké kufry se spoustou knih.. Vetsinou si uz nepamatuji jejich obsahy, jen ducha knizky a jak na mne zapusobila.

Světová kritika ve vasí hře rozpoznala slovanskou intepretaci. Co to znamená?

Zejména Skandinávci mají utkvělou představu, že Slovani jsou velice citový, vášniví lide. A je pravda, že já v sobě temperament musela spis krotit.

Proč? Do klasiky osobitost nepatří?

Když jsem kdysi hrála Rostropovičovi, uchichtl se mému ciganskému vibrátu s tím, že až umře, pozve si mě na pohřeb, že ho to určitě probudí. Spontánní muzikantství je ohromné, ale nelze ho použít vsude. Dneska už inklinuji k čistšimu projevu. Nemám zapotřebí převracet Haydna vzhůru nohama, nebo mu pridavat neco extra osobiteho, jako by sam o sobe nebyl dost hezky. Stejně ho automaticky poznamenám svym citenim, tonem a vibrátem, tomu se nevyhnu.

Konzultovala jste u legendárního Mstislava Rostropoviče. Je tezké se k němu dostat?

Snazila jsem se ho nejprve kontaktovat telefonicky, ale moc zajmu nejevil. Asi mi i spatne rozumnel, rikal, ze zpevacky nevyuccuje. Nakonec svolil, ať se přijedu podívat na jeho zkousku v Hamburku. Měl kolem sebe hodně lidí, zbývalo mu pět minut. Nebylo snadné na sebe za tu chvíli upozornit. Zahrála jsem mu pár tónu z Sostakoviče, ale přerušil mě, ze už vsechno umím, že ho nepotřebuju. Mluvila jsem s ním rusky, což mu před německými novináři zřejmě bylo sympatické a tak mne pozval na druhy den, kdy si naseł víc času. Od te doby jsem se s nim setkala mnohokrat a nikdy mne neprestal fascinovat. Nestál prilis o to, abych mu hrála. Říkal, že vsechno je v představě, co chci. Jednou jsem se ho ptala na techniku prave ruky. Vzal zátku od sampaňského, které právě

otevřel, a řekl: Vídís ten obraz na stěně? Tref ho. Samozřejmě jsem ho trefila. Ttrefilas ho, protože jsi chtěla, zasmál se. A takhle je to i s hraním. Když budeš chtít dosáhnout určitého zvuku, tak nepřemýšlej o tom, v jakém úhlu má být zápěstí pravé ruky k nástroji, a dosáhni ho. Díky jeho inspirativnímu vlivu a primemu a jednoduchému přístupu k věcem ve mě jakoby vykryštoval nový hudební ideál . Poslechla jsem si znova své desky novými ušima a dala mu za pravdu. V umění skutečně působí nejsilněji nejprostší věci. A naopak.

Zdá se vám hudba?

Spíš takové ty stresovací sny, že jsem prosíhla koncert. Nejhorší je ten, jak zpívám operu. Ačkoli mám rozsah jediné oktávy, okolí mě vždycky přesvědčí, že na tom mám. Tudiž něco na jevisti vyju a pak se nastěší probudím. Verte mi, hezká muzika se mi zdá opravdu málokdy.